

**ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ BÖLÜMLERİNE AİT KONTENJANLARIN
SIFIRLANMASI İLE İLGİLİ
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ GÖRÜŞÜ**

Öğretmenlik yasal olarak tanınmış bir meslek ve uzmanlık alanıdır. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesine göre, öğretmenlik **"Devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir."** şeklinde tanımlanarak bir özel ihtisas mesleği olarak kabul edilmiş ve öğretmenlik mesleği için özel şartlar belirlenmiştir.

6 Kasım 1981 yılında çıkarılan 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ve bunu tamamlayan 20 Temmuz 1982 tarih ve 41 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye yükseköğretim sisteminde kapsamlı düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenleme ile öğretmen yetiştiren kurumların adları, öğretim süreleri, bölüm ve program yapılarında değişiklikler olmuş, ya da yeni öğretmen yetiştirme kurumları açılmıştır. **1982 yılında eğitim fakülteleri kurularak öğretmen yetiştirme programları bu fakültelere bağlanmıştır.** Eğitim Fakülteleri tüm alanlardaki öğretmenleri yetiştirmekle görevli kurumlar haline gelmiş ve öğretmen eğitiminde var olan istenmedik çeşitliliği sona erdirerek, öğretmen eğitimini bir çatı altında toplamıştır. Türkiye'de Eğitim Fakülteleri çatısı altında öğretmen yetiştirme modelinin 30 yılı aşkın bir geçmişi ve bu geçmişe dayalı bir birikimi vardır. Bu modelin altında yatan felsefe, Eğitim Fakültelerinin öğretmenlik mesleğinin temelini oluşturan çok disiplinli bilimsel tabanı sunma görevi yanında, öğretmenlik mesleğinin çevrelediği değer, tutum ve davranışların bir çatı altında verilmesini sağlama sorumluluğudur.

Yukarıda sıralanan nedenlerle, geniş bir bilgi birikimini temel alan öğretmenlik eğitiminin, her alanda mutlaka Eğitim Fakülteleri bünyesinde verilmesi önem kazanmaktadır. Eğitim Fakültesi Dekanlar Konseyinin (EFDEK) 15-16 Eylül 2012 tarihleri arasında yapılan IV.

Toplantısında, daha önceki toplantılarda alınan kararlara benzer olarak “**Öğretmen yetiştirme ya da öğretmen adaylarına mesleki formasyon kazandırma ve mesleki gelişimini sağlama, kuruluş amacı gereği Eğitim Fakülteleri’nin asli görevidir**” ifadesi, Eğitim Fakültelerinin ortak görüşü olarak belirtilmiştir.

2547 sayılı yasa gereği Eğitim Fakültelerinin kuruluş gerekçesi, her düzeyde, öğretmen yetiştirmektir. Bu yasanın gerekçesi; araştırma alanı, metodolojisi ve temel felsefesi, paralel olan akademik birimlerin bir arada bulunmasıyla, akademik ve ekonomik kaynakların daha etkili ve verimli kullanılabilmesidir. Öğretmen yetiştirmek sadece tanımlanmış bilgi ve becerilerin öğretmen adaylarına aktarılması değil, söz konusu bilgi ve becerilerin yorumlanması, kritik edilmesi, yeni problem durumlarının ortaya konulması, araştırmalar yapılması ve farklı model, yaklaşım ve uygulamaların ortaya çıkarılmasıdır. Bir başka deyişle, öğretmen yetiştirme, geniş bir araştırma alanının çıktısıdır. Bu araştırma alanından uzak bir öğretmen yetiştirme misyonunun, nitelikli öğretmen yetiştirme olasılığı çok düşüktür.

Alan Eğitimi (Biyoloji, Coğrafya, Felsefe, Fizik, Kimya, Matematik, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi) tamamen ayrı bir dal olup, birçok ülkede genelde bağımsız ve eğitimle ilgili birimler içinde yapılanmıştır. Ülkemizde de, alan öğretmenlikleri ile ilgili bölümler Eğitim Fakülteleri içinde işlevlerini sürdürmektedir. Alan eğitiminin temel amaçlarının başında; alanın öğrenilmesi ve öğretilmesine yönelik kuram, yaklaşım ve modellerin yorumlanması, araştırılması, alternatiflerinin ortaya konulması ve bu bağlamda elde edilen bilgi ve tecrübelerin nitelikli alan öğretmenleri yetiştirmek için kullanılması, gelmektedir. Şu anda yürütülmekte olan ortaöğretim alan öğretmenliği programları 5 yıldır. Bu modelde konu alanı öğretimine ayrılan saatler artırılmış ve uygulamalı olarak öğretmen adaylarının konu alanına özgü çeşitli öğretim yöntem ve stratejilerini, öğrenme–öğretme süreçlerini, öğretim materyallerini, planlama ve değerlendirme etkinliklerini öğrenmeleri ve değerlendirmeleri amaçlanmıştır. Gelişen bilgi teknolojilerinin okulda kullanımı ve öğretimde gerekli olan çeşitli materyallerin geliştirilmesini ön plana alan dersler yoluyla öğretmen adaylarının bilgisayar, internet, çoklu ortam, video, projektör, akıllı tahta vb. çeşitli teknolojileri tanımaları ve ilgili alanlarla (fizik, kimya vb.) entegrasyonu sağlanarak öğretimde kullanmaları amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarına, konu

alanı ve formasyon derslerinde öğrendikleri bilgi ve becerileri, gerçek okul ve sınıf ortamında uygulamaya aktarma ve sonuçları görme fırsatı tanımak amacıyla uygulama derslerine de yer verilmiştir.

YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle yeniden başlatılan yapılanma süreci, öğretmen yetiştirmede en az alan bilgisi kadar, alan eğitiminin de önemli olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Buna bağlı olarak, eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının, alan eğitimine yönelik araştırmalar yapmaları teşvik edilmiş, bunun için gerek yurt içi gerekse yurt dışı çeşitli faaliyetlere katılmaları sağlanarak ülke kaynakları seferber edilmiştir. Bu çaba ve girişimler sonucunda son 15 yıl içerisinde uluslararası literatürle eşdeğer düzeyde nitelikli çalışmalar yapılmıştır. Bu araştırmalara dayalı olarak, hem alan hem de alan eğitiminin bütünleşik olarak iç içe yedirildiği beş yıllık bir eğitim-öğretim programı çerçevesinde öğretmen adayları yetiştirilmektedir. Bu durum, eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının özgeçmişleri ve müfredat programları incelenerek teyit edilebilir. Kontenjanların sifıra indirilmesi şimdiye kadar yapılan harcamaların, verilen emeklerin ve öğretim elemanı gücünün göz ardı edilmesidir.

Ülkemizde 1990'lı yılların ortasından itibaren, alan eğitiminin önemini farkına varılması ile birlikte bu alanın geliştirilmesine yönelik ciddi yatırımlar yapıldı. Bunların en önemlisi, bu alanda doktora eğitimi için başta Amerika ve İngiltere olmak üzere, dünyanın farklı ülkelerine çok sayıda doktora öğrencisinin gönderilmesidir. 2000'li yılların ortasından itibaren, bu yatırımların karşılığı alınmaya başlandı. Alan eğitiminde gerçekleştirilen doktora tezleri, SSCI kapsamında çıkan yayınlar, gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası projeler ile alan eğitiminde ciddi bir ivme kazanıldı. Bunlar içerisinde belki de en önemlisi, doktorasını "alan eğitiminde" yapmış olan akademisyenlerin sayısı artarak, alan eğitimi bölümlerinin akademik kadro anlamında kendi kimliklerine kavuşmuş olmasıdır. Alan eğitime yapılan bu denli yatırım ve gelişmeden sonra, alan eğitiminin Eğitim Fakültelerinin dışında bir birim tarafından yürütülmesi, nitelikli öğretmen yetiştirme çabalarına ciddi anlamda zarar verecektir.

Öğretmenlik mesleğinin kalitesini arttırmak için Milli Eğitim Bakanlığı Avrupa'daki yeterlik çalışmalarından, Mesleki Yeterlik Kurumu ve YÖK tarafından yapılan Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesini de dikkate alarak her bir ortaöğretim alanı için özel alan yeterliklerini belirlemiştir. MEB bu yeterlik sonuçlarının 2013 yılından itibaren ÖSYM tarafından yapılacak Öğretmen Alım Sınavında kullanılmasını istemiş ve ÖSYM yapacağı sınavlarda eğitim fakültelerinde uygulanan öğretim programını ve MEB tarafından yapılan özel alan yeterliklerini dikkate alacağını açıklamıştır. Bu kapsamda MEB'in istediği ve öğretmen yeterliklerinde ifadesini bulan temel üç bileşen olan Alan Bilgisi, Alan Eğitimi Bilgisi ve Alan ile ilgili okuryazarlık (Beceri, Tutum ve Değer) ancak ve ancak eğitim fakülteleri altında çalışmakta olan akademisyenler tarafından verilebilir, bu yeterlilik fen- edebiyat fakültelerindeki ilgili bölümlerin temel bilimci yetiştirme hedefi ile en fazla %30 oranına örtüşebilir.

Alan öğretmeni yetiştirme süreci, Temel Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerle belirtilmiş ve uzun yıllar uygulanmışken, Fen-Edebiyat Fakültelerinin bilimsel temelleri olmayan popülist yaklaşımları sonucunda, 2013-2014 Eğitim- Öğretim yılında Eğitim Fakültelerinin Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (Fizik Kimya, Matematik ve Biyoloji Öğretmenliği) Eğitimi Bölümü ve Ortaöğretim Sosyal Alanları (Tarih, Coğrafya Felsefe ve Türk Dili Öğretmenliği) Eğitimi Bölümlerine öğrenci alınmaması konusunda YÖK tarafından karar alındığı yönünde duyumlar almış bulunmaktayız. Alınan bu kararın ilgili fakülte dekanları ve ilgili bölümlerle paylaşılmaması ve fikirlerinin alınmaması alan eğitiminin gelişimine yıllardan beri katkı vermeye devam eden öğretim elemanlarını hayal kırıklığına uğratmıştır. Kaldı ki daha önce 2013 Yükseköğretime geçiş sınavı (YGS) programları ve kontenjanları kılavuzu güncelleme formunda, genel kontenjan sayıları belirlenmiş ve alan öğretmenliği ile ilgili bölüm anabilim dalları tarafından bu kontenjanlar uygun görülmüştür. Kontenjanların sıfırlanması, şimdiye kadar yapılan harcamaların, verilen emeklerin ve öğretim elemanı gücünün göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Kontenjanların sıfırlanması bilimsel ve istatistiki veriye dayanmayan bir karar olarak görülmektedir. Alan öğretmenliği bölümlerin kontenjanlarının sıfırlanması durumunda, Eğitim Fakültelerinin yukarıda bahsedilen bölümlerine gelen öğrencilerin, Fen-Edebiyat Fakültelerine gideceğinin de bir garantisi yoktur. Temel kuruluş amaçları; **“Temel bilimlerde araştırmacı ve uzman yetiştirmek”** olan Fen-Edebiyat Fakülteleri işlevlerinden

uzaklaşacak ve öğrencileri kendi alanlarında uzmanlaşma yerine, öğretmenlik beklentisine yöneltecektir. Kanunlarla belirlenmiş ihtisas mesleklerindeki uzman kişiler, ilgili fakültelerde uzmanlaşırlar. Nasıl bir Tıp Fakültesi öğrencisi Tıp Fakültesinde uzmanlaşarak doktor oluyorsa, mühendisler Mühendislik Fakültelerinde yetişiyor ise öğretmenlerin de Eğitim Fakültelerinde ihtisas eğitimi almaları gerekir. Pedagojik formasyonla sadece iki dönem verilen öğretmenlik ile ilgili dersler, hem uygulama boyutu hem de kredi açısından incelendiğinde oldukça sınırlı ve yetersiz kalmaktadır.

Eğitim fakültesi çıkışlı olmayan bir öğretmenin MEB tarafından istenilen özel alan yeterliklerinden sadece Alan Bilgisi boyutunu karşılayabilecek iken, alan eğitimi ve okuryazarlık (beceri, tutum, değer,...) boyutu kesinlikle eksik kalacaktır. Bu iki boyutun önemi tüm öğretmen standart ve yeterliklerinde vurgulanmaktadır.

Türkiye'deki Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültesi mezunları düşünüldüğünde; Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik, Türk Dili ve Edebiyatı, Coğrafya ve Tarih bölümlerinden mezun olan toplam öğrenci sayısı yaklaşık olarak 48000'dir. Bu sayının sadece %6'sı eğitim fakültesi mezunlarıdır (ÖSYM 2012-2013 Kontenjan Kılavuzu). Bu çok düşük payın atamalarda ve iş bulmada Fen ve Edebiyat Fakülteleri aleyhine kriz yarattığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır.

Eğer amaç, atanamayan öğretmen adaylarının sayısını arttırmamak ise uygulanması düşünülen model tersine işleyecektir. Atanamayan öğretmenlerin sayısının artmasına; sayıları ve kontenjanları çok fazla olan Fen-Edebiyat Fakültelerinden mezun olan öğrencilere formasyon hakkı verilmesi sebep olmaktadır. Aslında temel sorun, atanamayan öğretmen sorunu değil, Fen-Edebiyat Fakültesi mezunlarının istihdam sorunudur. **Haklı ve yerinde bir gerekçe ile bazı alanlarda öğretmen gereksinimi yok diye Eğitim Fakültelerinde ikinci öğretim programları kapatılmıştır. Buna karşılık mezun sayısı ortaöğretim alan öğretmenliği programlarından mezun olanların sayısından katlarca daha fazla olan Fen-Edebiyat Fakültesi mezunlarına formasyon yoluyla öğretmenlik hakkı tanınmıştır. Sayı azaltılsın derken bu durum öğretmen olma umuduyla formasyon programını bitirip ama öğretmen atanamayan yığınlar yaratacaktır.**

Asıl hedefin, nitelikli öğretmen yetiştirme olması gerekirken, Fen, Edebiyat veya Fen-Edebiyat Fakültelerinin kontenjan problemini çözmek için Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümlerinin kontenjanlarının sıfırlanması veya kapatılması, niceliği kurtaralım derken niteliğin yok edilmesidir. Dolayısıyla, bu kontenjanı sıfırlama işleminin, bilimsel olarak veya herhangi bir anlayışla geçerli bir gerekçesinin veya savunulabilir bir yönünün olmadığını düşünüyoruz.

ODTÜ Eğitim Fakültesi olarak, Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Bölümlerimizin kontenjanlarının sıfırlanmasını yukarıda özetlenen gerekçelerden dolayı doğru bulmuyoruz. Böyle bir durumun öğretmen yetiştirmeye ve dolayısı ile eğitim sistemimize büyük zarar vereceğini düşünüyoruz. Eğitim Fakülteleri ile ilgili bir karar verilirken, düşünce ve görüşlerimizin mutlaka dikkate alınmasını diliyoruz. Bu kararın nitelikli alan öğretmeni yetiştirmeye zarar vereceğini diğer yandan ülkemizde yaklaşık 20 yıldır gelişmekte olan ve ürünlerini uluslararası yayın ve proje olarak aldığımız alan eğitimini başladığı noktaya geri döndüreceği fikrindeyiz.